

PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG DẠY HỌC PHÂN HOÁ CHO GIÁO VIÊN DẠY MÔN TOÁN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

NGUYỄN HỮU ANH

Trường THCS Thị trấn Cao Thượng, Tân Yên, Bắc Giang

Ngày nhận bài: 16/04/2021; Ngày phản biện, biên tập và sửa chữa: 26/04/2021; Ngày duyệt đăng: 07/05/2021

ABSTRACT

On the basis of clarifying the concept of differentiated teaching and teachers' differentiated teaching skills in Mathematics teaching in order to develop Mathematical competencies for students, the paper proposes measures to develop differentiated teaching skills for teachers of Mathematics in junior high schools to meet the requirements of the 2018 High School Education Program. Measures focus on improving the effectiveness of regular training for teachers Mathematics teachers and building a working environment that encourages cooperation and sharing expertise in schools.

Key words: Differentiated teaching, skill, competency, Mathematics, junior high school.

A. MỞ ĐẦU

Dạy học phân hoá là yêu cầu quan trọng của đổi mới giáo dục theo hướng “lấy người học làm trung tâm” và cũng là một trong những quan điểm để xây dựng Chương trình giáo dục phổ thông 2018, trong đó có Chương trình môn Toán. Cụ thể, chương trình “được định hướng theo hướng phân hóa, tùy vào đặc điểm cá thể người học; tùy vào điều kiện cụ thể để xây dựng kế hoạch giáo dục và thực hiện kế hoạch giáo dục của nhà trường phù hợp, hiệu quả dựa trên việc bám sát và chịu sự chi phối của các yếu tố về đối tượng và điều kiện giáo dục”. Chương trình giáo dục phổ thông 2018 bắt đầu được áp dụng với lớp 6 từ năm học 2021-2022, để đảm bảo các yêu cầu trong thực hiện chương trình, giáo viên Trung học cơ sở nói chung và giáo viên dạy môn Toán nói riêng cần được phát triển kỹ năng dạy học phân hoá phù hợp với đặc thù của môn học.

B. NỘI DUNG

I. DẠY HỌC PHÂN HOÁ TRONG DẠY HỌC MÔN TOÁN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Dạy học phân hoá là một trong những vấn đề lý luận quan trọng của giáo dục học liên quan đến quá trình học tập của học sinh và mối quan hệ trong tác giữa người dạy và người học. Nghiên cứu của các nhà giáo dục Iu.K.Babaxki (1986), Michel Develay (1999), N.X.Laytex (1997)... đã khẳng định hiệu quả của quá trình học tập phụ thuộc vào các yếu tố mang tính cá nhân như kinh nghiệm, hoàn cảnh, đặc tính riêng của mỗi cá nhân.

Dạy học phân hoá được nghiên cứu theo hai hướng tiếp cận: dạy học phân hoá ngoài hay dạy học phân hoá vĩ mô tập trung vào tổ chức dạy học các chương trình cho những nhóm đối tượng khác nhau và dạy học phân hoá trong còn gọi là dạy học phân hoá vi mô (hoặc dạy học phân biệt) tập trung vào cách thức dạy học cá nhân hoá người học trên lớp để phù hợp với đặc điểm của từng đối tượng học sinh.

Trong quá trình dạy học môn Toán ở trường Trung học cơ sở, giáo viên một mặt phải thực hiện dạy học phân hoá ngoài để bồi dưỡng học sinh giỏi, bổ sung kiến thức cho học sinh yếu, đáp ứng nhu cầu của học sinh có năng lực, hứng thú với môn Toán, mặt khác, giáo viên cũng phải thực hiện dạy học phân hoá trong để giúp học sinh đạt được mục tiêu của môn học và mục tiêu của từng bài học cụ thể dựa trên sự tôn trọng đa dạng trí tuệ, tôn trọng nhu cầu và đặc điểm riêng của từng học sinh.

Dạy học phân hoá trong “là một quan điểm dạy học mà ở đó giáo viên điều chỉnh quá trình dạy học cho phù hợp với từng cá

nhân hoặc nhóm học sinh nhằm phát triển tối đa năng lực học tập của mỗi học sinh”. Theo đó, dạy học phân hoá trong nhằm phát triển năng lực Toán học cho học sinh được thực hiện theo quy trình gồm các bước như sau:

- Bước 1) Tìm hiểu đặc điểm và nhu cầu của người học;
- Bước 2) Phân loại mức độ năng lực Toán học của học sinh;
- Bước 3) Điều chỉnh một số nội dung của chương trình môn Toán để áp dụng cho dạy học phân hoá;
- Bước 4) Xây dựng và thực hiện kế hoạch dạy học phân hoá theo đặc điểm của học sinh;
- Bước 5) Đánh giá và điều chỉnh bài học sau khi dạy học.

Dạy học phân hoá ngoài đối với môn Toán ở Trung học cơ sở là quá trình tổ chức dạy học môn Toán cho các nhóm đối tượng học sinh khác nhau (học sinh giỏi; học sinh yếu; học sinh có nhu cầu, hứng thú học tập môn Toán) với các hình thức đa dạng như dạy học các chuyên đề nâng cao, chuyên đề bổ sung kiến thức, chuyên đề tự chọn, dạy học thông qua hoạt động của Câu lạc bộ Toán học... Để dạy học phân hoá ngoài đối với môn Toán học, các bước tiến hành cơ bản như sau:

- Bước 1) Tìm hiểu đặc điểm và nhu cầu của người học;
- Bước 2) Phát triển các chuyên đề dạy học đáp ứng nhu cầu và phát triển năng lực Toán học cho học sinh;
- Bước 3) Xây dựng và thực hiện kế hoạch dạy học các chuyên đề theo hướng phân hoá;
- Bước 4) Đánh giá và điều chỉnh các chuyên đề sau khi dạy học.

II. KỸ NĂNG DẠY HỌC PHÂN HOÁ CỦA GIÁO VIÊN TRONG DẠY HỌC MÔN TOÁN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Có nhiều quan điểm khác nhau về kỹ năng và kỹ năng dạy học, trong nghiên cứu này khái niệm kỹ năng dạy học phân hoá được hiểu là “một dạng hoạt động được thực hiện tự giác dựa trên tri thức về dạy học phân hoá, khả năng vận động và những thuộc tính sinh học, tâm lý và xã hội của người giáo viên, thích hợp với yêu cầu dạy học cũng như những điều kiện khách quan khác của môi trường dạy học để tổ chức quá trình dạy học từng đơn vị chương trình dạy học cụ thể phù hợp với từng nhóm hoặc cá nhân người học, trong đó bằng cách đó phát huy tối đa năng lực học tập của người học”⁽¹⁾.

Để thực hiện dạy học phân hoá trong dạy học môn Toán học ở trường Trung học cơ sở (bao gồm cả phân hoá trong và phân hoá ngoài), các kỹ năng dạy học phân hoá cần có đối với giáo viên dạy môn Toán có thể được khái quát như sau:

Bảng 1. Kỹ năng dạy học phân hoá trong dạy học môn Toán ở trường Trung học cơ sở

TT	Các kỹ năng dạy học phân hoá
1. Tìm hiểu đặc điểm, nhu cầu của người học và phân loại mức độ năng lực Toán học của học sinh	
1.1	Kỹ năng quan sát người học và hành vi học tập
1.2	Kỹ năng đo lường những đặc điểm tâm-sinh lí của người học
1.3	Kỹ năng điều tra bằng các kĩ thuật thông thường
1.4	Kỹ năng đánh giá năng lực Toán học đầu vào của học sinh
2. Điều chỉnh nội dung chương trình của môn Toán và phát triển các chuyên đề dạy học đáp ứng nhu cầu và phát triển năng lực Toán học cho học sinh	
2.1	Kỹ năng phân hoá mục tiêu dạy học môn Toán
2.2	Kỹ năng phân tích chương trình môn Toán
2.3	Kỹ năng thiết kế nội dung chuyên đề, chủ đề, nội dung bài học môn Toán theo hướng phân hoá
2.4	Kỹ năng xây dựng tài liệu, học liệu môn Toán theo hướng phân hoá
3. Xây dựng và thực hiện kế hoạch dạy học môn Toán đảm bảo phân hóa theo đặc điểm của học sinh	
3.1	Kỹ năng thiết kế hoạt động của người học trong dạy học môn Toán
3.2	Kỹ năng sử dụng phương pháp và kĩ thuật dạy học trong dạy học môn Toán
3.3	Kỹ năng giám sát, kiểm tra, đánh giá quá trình học tập môn Toán của học sinh
3.4	Kỹ năng thực hiện các biện pháp, kĩ thuật và quy trình dạy học cụ thể
3.5	Kỹ năng hướng dẫn, điều khiển, điều chỉnh hành vi học tập của học sinh
3.6	Kỹ năng sử dụng các phương tiện và công nghệ dạy học trong dạy học môn Toán
3.7	Kỹ năng thiết kế môi trường học tập trong dạy học môn Toán
3.8	Kỹ năng giao tiếp và ứng xử trên lớp
4. Đánh giá và điều chỉnh sau khi dạy học	
4.1	Kỹ năng đánh giá kết quả học tập môn Toán theo tiếp cận năng lực
4.2	Kỹ năng thu thập và phân tích dữ liệu học tập của học sinh
4.3	Kỹ năng đánh giá chương trình môn Toán
4.4	Kỹ năng điều chỉnh nội dung chương trình và kế hoạch dạy học

Các kỹ năng dạy học phân hoá ở Bảng 1 được tổng hợp theo trình tự chung của dạy học phân hoá trong thực tiễn dạy học môn Toán ở trường Trung học cơ sở. Đây là những kĩ năng cần thiết để giáo viên có thể thực hiện dạy học chương trình môn Toán vừa đảm bảo mục tiêu môn học vừa phù hợp với đặc điểm của từng đối tượng học sinh khác nhau.

III. MỘT SỐ BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG DẠY HỌC PHÂN HOÁ CHO GIÁO VIÊN TRONG DẠY HỌC MÔN TOÁN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Phát triển năng lực nghề nghiệp là yêu cầu bắt buộc đối với giáo viên để có thể thực hiện tốt các yêu cầu công việc, đặc biệt là các yêu cầu về công tác chuyên môn. Mặc dù vẫn đề dạy học phân hoá là yêu cầu cơ bản đối với giáo viên nhưng trong bối cảnh đổi mới giáo dục phổ thông nói chung và trước yêu cầu thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông 2018, giáo viên đòi hỏi phải cập nhật, hoàn thiện hơn nữa kỹ năng dạy học phân hoá theo hướng phát triển năng lực Toán học cho học sinh. Việc phát triển kỹ năng dạy học phân hoá cho giáo viên môn Toán một mặt cần được thực hiện một cách bài bản, hệ thống thông qua các mô đun trong chương trình bồi dưỡng thường xuyên cho giáo viên, mặt khác cần được thực hiện thông qua hoạt động phát triển nghề nghiệp thông qua công việc trong chính các nhà trường. Cụ thể như sau:

Xây dựng và thực hiện các chuyên đề bồi dưỡng kỹ năng dạy học phân hoá trong dạy học môn Toán cho giáo viên Trung học cơ sở.

Tổ chức hiệu quả sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học để qua đó thúc đẩy hợp tác, chia sẻ chuyên môn giữa các giáo viên trong nhà trường.

Tổ chức hiệu quả các buổi sinh hoạt chuyên môn theo cụm trường để khuyến khích sự hợp tác, chia sẻ chuyên môn của giáo viên dạy môn Toán giữa các trường Trung học cơ sở trên địa bàn.

Hình thành các diễn đàn chung để giáo viên cùng chia sẻ chuyên môn và học hỏi kinh nghiệm lẫn nhau.

Xây dựng và số hoá kho tài liệu, học liệu chung về dạy học môn Toán bậc Trung học cơ sở để giáo viên khai thác, sử dụng trong quá trình dạy học.

Xây dựng môi trường nhà trường thân thiện, cởi mở và tôn trọng để khuyến khích giáo viên phát triển năng lực chuyên môn nghề nghiệp.

C. KẾT LUẬN

Phát triển chuyên môn nghề nghiệp cho giáo viên là yêu cầu thường xuyên, liên tục để giáo viên có thể đáp ứng tốt các yêu cầu mới đặt ra với giáo dục trong những bối cảnh khác nhau. Kỹ năng dạy học phân hoá trong dạy học môn Toán có ý nghĩa quan trọng đến chất lượng và hiệu quả dạy học môn Toán theo hướng phát triển năng lực Toán học cho học sinh. Trên cơ sở những kỹ năng cụ thể để thực hiện các bước trong quy trình dạy học phân hoá, giáo viên dạy học môn Toán cần được bồi dưỡng và tạo điều kiện, môi trường thuận lợi để thường xuyên nâng cao kỹ năng dạy học phân hoá, góp phần thực hiện thành công đổi mới giáo dục trong các nhà trường và triển khai tốt Chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Chú thích:

(1). Phạm Đức Khiêm (2018), *Phát triển kỹ năng dạy học phân hoá cho giảng viên trường cao đẳng*, Luận án Tiến sĩ Khoa học Giáo dục, Đại học Sư phạm Thái Nguyên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), Tài liệu bồi dưỡng giáo viên phổ thông cốt cán Mô đun 4 - Xây dựng kế hoạch dạy học và giáo dục theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh Trung học cơ sở, môn Toán.
- Lê Thị Thu Hương (2016), "Phát triển năng lực dạy học phân hoá nội dung quan trọng trong đào tạo giáo viên đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục", Tạp chí Giáo dục, số 377, kỳ 1/tháng 3/2016, tr.13.
- Đặng Thành Hưng (2007), "Quan niệm và giải pháp phân hóa dạy học ở Trường THPT nhằm hội nhập quốc tế", Tạp chí Giáo dục, số 167, kỳ 1-7/2007.
- Nguyễn Phương Mai (2016), "Tổ chức hoạt động dạy học Ngữ văn ở trường phổ thông theo quan điểm dạy học phân hóa", Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 125, tháng 2/2016, tr.24.
- Phạm Đức Khiêm (2018), *Phát triển kỹ năng dạy học phân hoá cho giảng viên trường cao đẳng*, Luận án Tiến sĩ Khoa học Giáo dục, Đại học Sư phạm Thái Nguyên.
- Bùi Thị Hạnh Lâm, Lê Minh Sơn (2020), Một số biện pháp dạy học phân hoá trong dạy học môn Toán ở Trường Trung học cơ sở, Tạp chí Giáo dục, số Đặc biệt, kỳ 1 tháng 5/2020, tr.105-110.